

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος 17

Κεφάλαιο 1

ΦΥΣΙΚΗ – ΕΝΑ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

1.1	Η ενότητα των φυσικών πραγμάτων.....	23
1.2	Μαθηματικά και φυσική	26
1.3	Στοιχειώδη σωματίδια.....	27
1.4	Ο Πυρπίνας.....	31
1.5	Άτομα και μόρια.....	32
1.6	Μακροσκοπικά σώματα.....	33
1.7	Πλανήτες.....	34
1.8	Δέσμια συστήματα σωμάτων	35
1.9	Αλληλεπιδράσεις	35
1.10	Πεδία και ύλη.....	39
1.11	Χώρος και χρόνος	40
	Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	42

Κεφάλαιο 2

ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

2.1	Προβλήματα της φυσικής.....	47
2.1.1	Προσεγγιστικότητα και περιορισμένη ισχύ των μοντέλων.....	48
2.1.2	Πειραματικές μέθοδοι στη φυσική.....	49

2.2	Φυσικά μεγέθη και η μέτρησή τους	50
2.2.1	Διαφορά και σύγκριση	50
2.2.2	Σύγκριση και μέτρηση	51
2.2.3	Μέτρηση - μονάδες - πλήθος μονάδων.....	51
2.3	Έννοιες και μεγέθη της φυσικής	52
2.3.1	Δύο κατηγορίες εννοιών στη φυσική	52
2.3.2	Δύο τρόποι ορισμού των φυσικών μεγεθών	53
2.4	Συστήματα μονάδων.....	55
2.4.1	Βασικές και παράγωγες μονάδες	55
2.4.2	Διαστάσεις ενός φυσικού μεγέθους	55
2.4.3	Επιλογή βασικών μονάδων.....	57
2.4.4	Αριθμός βασικών μονάδων	58
2.4.5	Η εκλογή του συστήματος μονάδων είναι αυθαίρετη	59
2.4.6	Το διεθνές σύστημα μονάδων (S.I.).....	60
	Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	62

Κεφάλαιο 3

ΚΙΝΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ

Εισαγωγή	65
3.1 Κίνηση - Συστήματα αναφοράς.....	66
3.2 Μέση και Στιγμιαία Ταχύτητα	67
3.3 Επιτάχυνση	69
3.4 Μορφές κινήσεων.....	72
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	83

Κεφάλαιο 4

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥΣ

4.1 Φυσικοί μετασχηματισμοί συντεταγμένων.....	89
4.2 Αρχή της σχετικότητας.....	90
4.3 Μετασχηματισμοί Γαλιλαίου.....	91
4.4 Αναλλοίωτες των μετασχηματισμών.....	94
4.4.1 Το αναλλοίωτο του μίκους	94
4.4.2 Το αναλλοίωτο του ταυτόχρονου	95

4.4.3 Το αναλλοίωτο του χρονικού διαστήματος.....	96
4.4.4 Πρόσθεση ταχυτήτων.....	96
4.4.5 Το αναλλοίωτο της επιτάχυνσης	97
4.5 Σταθερότητα της ταχύτητας του φωτός	97
4.5.1 Πειραματική επαλήθευση της ισχύος των μετασχηματισμών Γαλιλαίου.....	97
4.5.2 Εξέλιξη των απόψεων σχετικά με την ταχύτητα του φωτός	98
4.5.3 Προσδιορισμός της ταχύτητας του φωτός από τον Roemer.....	99
4.5.4 Προσδιορισμός της ταχύτητας του φωτός με τη μέθοδο της εκτροπής του φωτός (Bradley 1727).....	100
4.5.5 Ποικίλες απόψεις για την ταχύτητα του φωτός.....	101
4.5.6 Απόλυτος αιθέρας και απόλυτη ταχύτητα.....	102
4.5.7 Μετρήσεις της «απόλυτης ταχύτητας».....	102
4.5.8 Το πείραμα Michelson - Morley.....	103
4.5.9 Αποτελέσματα του πειράματος Michelson - Morley	104
4.5.10 Ερμηνείες του πειράματος των Michelson - Morley βασισμένες στην έννοια του αιθέρα.....	105
4.5.11 Σφάλμα στη βαλλιστική υπόθεση.....	107
4.6 Τα αξιώματα της Θεωρίας της Σχετικότητας και οι Μετασχηματισμοί Lorentz.....	109
4.6.1 Οι μετασχηματισμοί Γαλιλαίου – οριακή περίπτωση των μετασχηματισμών Lorentz.....	112
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	113

Κεφάλαιο 5

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΝΕΥΤΩΝΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

5.1 Εισαγωγή	119
5.2 Πριν από το Νεύτωνα	120
5.3 Οι τρεις νόμοι του Νεύτωνα	121
5.4 Ελεύθερα σώματα και αδρανειακή κίνηση	122
5.5 Αδρανειακά συστήματα αναφοράς - Αρχή της σχετικότητας.....	123
5.6 Αναζήτηση αδρανειακού συστήματος	124
5.7 Σχόλια πάνω στο 1 ^ο νόμο του Νεύτωνα για την κίνηση	126
5.8 Σχόλια πάνω στο δεύτερο νόμο του Νεύτωνα για την κίνηση (Θεμελιώδης νόμος $\vec{F} = m\vec{a}$).....	127

5.9 Σχόλια πάνω στον 3 ^ο νόμο του Νεύτωνα για την κίνηση (Δράση = Αντίδραση)	130
5.10 Σύνοψη του 3ου κεφαλαίου	136
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	140

Κεφάλαιο 6

ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ

6.1 Ύλη και μάζα - Μηχανικά συστήματα	145
6.2 Ορμή.....	146
6.3 Στροφορμή.....	146
6.4 Νόμος κίνησης	147
6.5 Έργο - Ισχύς.....	153
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	160

Κεφάλαιο 7

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

7.1 Εισαγωγή.....	167
7.2 Γεγονότα.....	168
7.3 Εκλογή συστήματος αναφοράς.....	169
7.4 Αδρανειακά συστήματα αναφοράς.....	171
7.5 Σχέση ανάμεσα στα αδρανειακά συστήματα.....	175
7.6 Μη αδρανειακά συστήματα αναφοράς.....	178
7.6.1 Δυνάμεις αδράνειας.....	178
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	183

Κεφάλαιο 8

ΠΕΔΙΑ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ (ΗΛΕΚΤΡΙΚΟ – ΒΑΡΥΤΙΚΟ)

8.1 Πεδίο.....	189
8.2 Διάκριση πεδίων.....	190
8.3 Δυναμική ενέργεια	192
8.4 Δυναμικές γραμμές.....	195
8.5 Ροή ανυσματικού πεδίου	196
8.6 Παραδείγματα μελέτης πεδίων	197

8.6α	Βαρυτικό πεδίο	197
8.6β	Ηλεκτροστατικό Πεδίο	204
8.6.γ	Συγκριτική παρουσίαση του Ηλεκτρικού και του Βαρυτικού πεδίου	206
8.7	Επιλεγμένα Θέματα - Εφαρμογές	206
8.8	Ασκήσεις και προβλήματα με υποδείξεις για το Βαρυτικό πεδίο	214
8.8.α	Απαντήσεις.....	216
8.9	Θέματα - Ερωτήσεις - Ασκήσεις.....	221

Κεφάλαιο 9

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΙΝΗΣΕΩΝ

9.1	Κίνηση σε ομογενές πεδίο δυνάμεων.....	231
9.2	Κίνηση σε κεντρικό πεδίο	233
9.3	Ταλαντώσεις	236
9.3.1	Απλή αρμονική κίνηση.....	236
9.3.2	Ταχύτητα και επιτάχυνση στην αρμονική ταλάντωση	239
9.3.3	Διαφορική εξίσωση της γραμμικής αρμονικής ταλάντωσης.....	239
9.3.4	Ενεργειακές σχέσεις στη γραμμική αρμονική ταλάντωση	240
9.3.5	Ταλαντούμενα ελατήρια.....	242
9.3.6	Απλό ή μαθηματικό εκκρεμές.....	242
9.3.7	Φυσικό εκκρεμές.....	244
9.3.8	Στροφικό εκκρεμές.....	246
9.3.9	Σύνθεση αρμονικών κινήσεων	247
9.3.10	Μηχανικές ταλαντώσεις με απόσβεση.....	251
9.4	Κυματική κίνηση.....	256
9.4.1	Η έννοια του κύματος.....	256
9.4.2	Η Έννοια της Κυματικής Εξίσωσης.....	258
9.4.3.α	Η Έννοια της Ταχύτητας Διάδοσης του Κύματος	260
9.4.3.β	Η Μορφή της Κυματικής Εξίσωσης.....	260
9.4.4	Η Διαφορική Εξίσωση του Κύματος.....	262
9.4.5	Αρμονικά Κύματα	267
9.5	Η Φασική Ταχύτητα.....	269
	Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	271

Κεφάλαιο 10

ΝΟΜΟΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

10.1 Η πεμπτουσία των νόμων διατήρησης	281
10.1.1 Εξισώσεις κίνησης και νόμοι διατήρησης	282
10.2 Νόμος διατήρησης της ορμής	283
10.2.1 Απομονωμένο σύστημα.....	283
10.2.2 Νόμος διατήρησης της ορμής για απομονωμένο σύστημα.....	284
10.2.3 Νόμος διατήρησης των προβολών της ορμής.....	284
10.2.4 Βαλλιστικό εκκρεμές.....	285
10.3 Νόμος διατήρησης της στροφορμής	286
10.3.1 Διατήρηση των προβολών της στροφορμής.....	286
10.4 Νόμος διατήρησης της ενέργειας	288
10.4.1 Το έργο μιας δύναμης.....	288
10.4.2 Δυνάμεις συντηρητικές	291
10.4.3 Κριτήριο ενός συντηρητικού πεδίου	291
10.4.4 Δυναμική ενέργεια και συντηρητικές δυνάμεις.....	292
10.4.5 Κανονικοποίηση της δυναμικής ενέργειας	294
10.4.6 Αρχή διατήρησης της ενέργειας για σύστημα υλικών σημείων.....	299
10.5 Νόμοι διατήρησης και συμμετρία του χώρου και του χρόνου.....	302
10.5.1 Αρχή διατήρησης της ορμής και η ομογένεια του χώρου	302
10.5.2 Διατήρηση της στροφορμής και η ισοτροπία του χώρου	304
10.5.3 Νόμος διατήρησης της ενέργειας και η ομογένεια του χρόνου.....	306
10.6 Οι νόμοι διατήρησης είναι παγκόσμιοι;	307
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	310

Κεφάλαιο 11

ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΟΥ ΣΤΕΡΕΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

11.1 Το στερεό σώμα στη Μηχανική.....	317
11.2 Ροπή δύναμης ως προς σημείο και άξονα	319
11.3 Θεμελιώδης νόμος περιστροφικής κίνησης.....	320
11.4 Υπολογισμός ροπής αδράνειας	323
11.5 Θεώρημα Steiner	326

11.6 Κινητική ενέργεια στρεφομένου σώματος	326
11.7 Μελέτη περιστροφικής κίνησης	327
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	334

Κεφάλαιο 12

ΚΡΟΥΣΕΙΣ

12.1 Περιγραφή των διαδικασιών κρούσης	339
12.2 Σχηματική αναπαράσταση των διαδικασιών κρούσης	340
12.3 Νόμοι διατήρησης στις κρούσεις.....	341
12.4 Νόμος διατήρησης της ορμής	342
12.5 Νόμος διατήρησης της ενέργειας	342
12.6 Νόμος διατήρησης της στροφορμής	343
12.7 Ελαστικές και ανελαστικές κρούσεις	343
12.8 Σύστημα κέντρου μάζας	344
12.9 Ελαστικές κρούσεις	344
12.9.1 Σύγκρουση δυο σωματιδίων (κλασική)	344
12.9.2 Κεντρική κρούση	347
12.9.3 Ρύθμιση της κίνησης των νειρονίων	348
12.9.4 Φαινόμενο Compton.....	349
12.10 Ανελαστικές κρούσεις.....	353
12.10.1 Ανελαστική κρούση δυο σωματιδίων	353
12.10.2 Απορρόφηση ενός φωτονίου.....	354
12.10.3 Εκπομπή ενός φωτονίου.....	355
12.11 Ο ρόλος των κρούσεων στη φυσική έρευνα	356
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	360

Κεφάλαιο 13

ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΣ ΜΑΖΑΣ

13.1 Μεταβλητή μάζα	367
13.2 Συσσώρευση μάζας.....	368
13.2.1 Κίνηση των πυραύλων.....	372
13.2.2 Ωθηση των Πυραύλων.....	372
13.2.3 Χαρακτηριστική ταχύτητα (Διαστημικές μανούβρες)	376
13.3 Σχετιστικοί πύραυλοι.....	380

13.4 Φωτονικοί πύραυλοι.....	384
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	386

Κεφάλαιο 14

ΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ

14.1 Ελαστικές δυνάμεις.....	393
14.2 Ροπές διάτμησης και στρέψης	405
14.3 Δυνάμεις τριβής	409
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	413

Κεφάλαιο 15

ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΩΝ ΡΕΥΣΤΩΝ

15.1 Το ρευστό.....	417
15.2 Το ρευστό σε ηρεμία	418
15.3 Συμπιεστότητα των υγρών.....	420
15.4 Πίεση μέσα σε ρευστό	421
15.4.1 Υδροστατική πίεση.....	422
15.4.2 Ατμοσφαιρική πίεση.....	423
15.5 Αρχή του Pascal.....	425
15.5.1 Το υδραυλικό πιεστήριο	425
15.5.2 Αρχή των συγκοινωνούντων δοχείων	425
15.5.3 Προσδιορισμός της πυκνότητας αγνώστου υγρού.....	426
15.5.4 Μέτρηση της πίεσης - Μανόμετρα.....	427
15.6 Άνωση και αρχή του Αρχιμήδη	429
15.7 Το ρευστό σε κίνηση.....	431
15.8 Ο νόμος του Bernoulli και οι εφαρμογές του.....	436
15.9 Ενεργειακή εξίσωση.....	440
15.10 Εσωτερική τριβή.....	446
15.11 Ροή ρευστού σε σωλήνα.....	449
15.12 Κίνηση αντικειμένων σε ρευστά.....	462
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	464

Κεφάλαιο 16

ΘΕΡΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΔΥΝΑΜΙΚΗ

16.1 Θερμοκρασία - θερμική ισορροπία.....	481
16.2 Εσωτερική ενέργεια και θερμότητα	483
16.3 1ος Νόμος της Θερμοδυναμικής.....	486
16.4 Ενθαλπία.....	492
16.5 Ιδανικά αέρια.....	494
16.6 Κινητική θεωρία.....	497
16.7 2ος Νόμος της Θερμοδυναμικής	500
16.8 Θερμικές μηχανές	501
16.9 Απόδοση των θερμικών μηχανών	504
16.10 Ψυγεία - Κλιματιστικά - Αντίλιες θερμότητας	511
16.11 Ειδικές θερμότητες	514
16.12 Θερμιδομετρία.....	516
16.13 Αλλαγές φάσης.....	519
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	523

Κεφάλαιο 17

ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ

17.1 Διάδοση της θερμότητας με αγωγιμότητα.....	531
17.2 Ενεργειακό ισοζύγιο	532
17.3 Διάδοση θερμότητας με μεταφορά.....	536
17.4 Διάδοση της θερμότητας με ακτινοβολία	538
17.5 Εφαρμογές της διάδοσης της θερμότητας	544
17.5.1 Επίπεδος τοίχος	544
17.5.2 Κύλινδρος	547
17.5.3 Εφαρμογή: Επίπεδος τοίχος με πηγή θερμότητας	551
17.5.4 Εφαρμογή: Κύλινδρος με πηγές θερμότητας	553
17.6 Αντίσταση θερμικής επαφής	555
17.7 Απόψυξη θερμού σώματος.....	559
17.8 Θέρμανση σώματος	560
17.9 Θερμική αγωγιμότητα κατά μήκος ακάλυπτης ράβδου	560
Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	562

Κεφάλαιο 18
ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

18.1	Εισαγωγή.....	569
18.2	Ραδιενέργεια.....	570
18.3	Ακτινοβολία α, β, γ.....	572
18.4	Απαριθμητής Geiger (Γκάιγκερ)	574
18.5	Κοσμική ακτινοβολία.....	576
18.6	Μονάδες Ραδιενέργειας.....	581
18.7	Πυρηνική σχάση και σύντηξη (Ο Δόκτωρ Τζέκυλ και ο Μίστερ Χάιντ)	585
18.7.1	Σχάση.....	586
	18.7.1α Πυρηνικοί αντιδραστήρες	588
	18.7.1β Η ατομική βόμβα	590
18.7.2	Σύντηξη	591
18.7.3	Επιπτώσεις της ραδιενέργειας	594
18.7.4	Ραδιενεργά απόβλητα	598
	Ερωτήσεις - Ασκήσεις - Προβλήματα.....	599
	Βιβλιογραφία.....	603